

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลตามขั้นตอนดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม ใน 3 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ของประชาชนตำบลคลองขาม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา หนี้สินต่างกัน

สรุปผล

1. ข้อมูลทั่วไปของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์
ประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 357 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 66.23 มีอายุมากกว่า 35 ปี จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 73.35 มีระดับการศึกษา ไม่เกินประถมศึกษา จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 67.02 และมีหนี้สินมากกว่า 50,000 บาท จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 58.56
2. ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย
 - 2.1 ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน จำนวน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับระดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และด้านความพอประมาณ

2.2 ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ รายด้าน และจำแนกเป็นรายข้อ จำนวน 3 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความพอประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ไม่ก่อหนี้ โดยไม่จำเป็น และเกินกำลัง 2) ลดรายจ่ายในการทำเกษตรกรรม เช่น ทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ทำสมุนไพรไล่แมลง โดยใช้วัตถุดิบในชุมชน หรือทำอย่างอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน 3) ครอบครัวมักไปร่วมตักบาตร ทำบุญที่วัด บ่อยๆ 4) ทำเกษตรกรรม โดยลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงทุกปี และใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทน 5) เรียนรู้รายรับ - รายจ่ายของตนเอง โดยจัดทำบัญชีครัวเรือน 6) ปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ และปลูกไม้ผล ไม้ประดับในครัวเรือน 7) ลดรายจ่ายในครัวเรือน เช่น ทำน้ำยาล้างจาน ทำน้ำยาสระผม หรือทำอย่างอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน 8) ดำเนินชีวิต พออยู่ พอกิน โดยพึ่งตนเองเป็นหลัก 9) ครัวเรือนมีการพูดคุยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงบ่อยๆ และ 10) ครอบครัวมีสุขภาพแข็งแรง อยู่ห่างไกลอบายมุข

2.2.2 ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความมีเหตุมีผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) เข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมการพัฒนาหน่วยงานราชการ 2) มีการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ 3) ใช้สติปัญญาและเหตุผลไตร่ตรอง หาสาเหตุและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยความสามารถ 4) นำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว 5) เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ในหมู่บ้าน 6) ดำเนินชีวิต และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา 7) ใฝ่หาความรู้เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต 8) มีเมตตา เอื้ออาทร และช่วยเหลือผู้อื่น เสมอ 9) มีส่วนร่วมสืบทอดประเพณีอันดีงามในชุมชน เช่น ทำบุญตักบาตร ร่วมงานประเพณีบุญต่างๆ และ 10) การทำเกษตรกรรม ใช้แรงงานของคนในครอบครัวมากกว่าการจ้างแรงงาน

2.2.3 ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) สมาชิกในครอบครัวสามัคคีกันดี 2) ออมเงินเพื่อเป็นทุนสำรองยามฉุกเฉิน และเป็นหลักประกันในอนาคต 3) ใช้หลักการวาระธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ในการอยู่ร่วมกันกับครอบครัว 4) ศึกษาหาความรู้ให้เท่าทันสถานการณ์ การประกอบอาชีพเสมอ 5) มีความตั้งใจและสงเคราะห์นี้ได้ดีทุกปี 6) คนในครัวเรือนประกอบอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว 7) มีเงินประกันชีวิต หรือ เงินฌาปนกิจ เมื่อหักด้วยหนี้สินปัจจุบันเป็นบวก 8) มีความเชื่อว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และจะทำความดีต่อไป เพื่อผลดีจะถึงตนเองและครอบครัว 9) เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มส่งเสริมอาชีพหรือกลุ่มฌาปนกิจในชุมชน กลุ่มโคกกลุ่มหนึ่งหรือทั้ง 3 กลุ่ม 10) การใช้จ่ายส่วนมาก ใช้ 3 ส่วน ออม 1 ส่วนของรายได้

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และหนี้สินต่างกัน พบว่า

3.1 ผลการเปรียบเทียบการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการเปรียบเทียบการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านความมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว แต่ในด้านความพอประมาณ มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประชาชนตำบลคลองขามที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า 35 ปี

3.3 ผลการเปรียบเทียบการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.4 ผลการเปรียบเทียบการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีหนี้สินแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาการน้อมนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขากลาค จังหวัดกาฬสินธุ์ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และเปรียบเทียบการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวของประชาชนตำบลคลองขาม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และหนี้สินต่างกัน ผู้ศึกษาได้อภิปรายผล ดังนี้

1. ประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขากลาค จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน ทั้งนี้ เพราะ

1.1 ด้านความพอประมาณ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนตำบลคลองขามไม่ก่อหนี้ โดยไม่จำเป็น และเกินกำลัง ลดรายจ่ายในการทำเกษตรกรรม เช่น ทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ทำสมุนไพรไล่แมลง โดยใช้วัตถุดิบในชุมชน หรือทำอย่างอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน มักไปร่วมตัดบวบ ทำบุญที่วัด บ่อยๆ ทำเกษตรกรรม โดยลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงทุกปี และใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทน เรียนรู้รายรับ - รายจ่ายของตนเอง โดยจัดทำบัญชีครัวเรือน ปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ และปลูกไม้ผล ไม้ประดับ ในครัวเรือน ลดรายจ่ายในครัวเรือน เช่น ทำน้ำยาล้างจาน ทำน้ำยาสระผม หรือทำอย่างอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน ดำเนินชีวิต พออยู่ พอกิน โดยพึ่งตนเอง เป็นหลัก มีการพูดคุยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงบ่อยๆ และมีสุขภาพแข็งแรง อยู่ห่างไกล อบายมุข

1.2 ด้านความมีเหตุผล แสดงให้เห็นว่า ประชาชนตำบลคลองขามมีส่วนร่วมกิจกรรมการพัฒนาหน่วยงานราชการ มีการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ใช้สติปัญญา และเหตุผลไตร่ตรอง หาสาเหตุและแก้ไขปัญหาค้นคว้า ด้วยความสามารถ นำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ในหมู่บ้าน ดำเนินชีวิต และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา ใฝ่หาความรู้เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต มีเมตตา เอื้ออาทร และช่วยเหลือผู้อื่น เสมอ มีส่วนร่วมสืบทอดประเพณีอันดีงามในชุมชน เช่น ทำบุญตักบาตร ร่วมงานประเพณีบุญต่างๆ และการทำเกษตรกรรม ใช้แรงงานของคนในครอบครัว มากกว่าการจ้างแรงงาน

1.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว แสดงให้เห็นว่า ประชาชนตำบลคลองขาม มีความสามัคคีกันดีในครอบครัว ออมเงินเพื่อเป็นทุนสำรองยามฉุกเฉินและเป็นหลักประกันในอนาคต ใช้หลักการวาระธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ในการอยู่ร่วมกันกับครอบครัว

ศึกษาหาความรู้ให้เท่าทันสถานการณ์ การประกอบอาชีพเสมอ มีความตั้งใจและส่งชำระหนี้ได้ดี ทุกปี คนในครัวเรือนประกอบอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว มีเงินประกันชีวิต หรือเงินฌาปนกิจ เมื่อหักด้วยหนี้สินปัจจุบันเป็นบวก มีความเชื่อว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และจะทำความดีต่อไป เพื่อผลดีจะถึงตนเองและครอบครัว เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มส่งเสริมอาชีพหรือกลุ่มฌาปนกิจในชุมชน กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือทั้ง 3 กลุ่ม และการใช้จ่ายส่วนมาก ใช้ 3 ส่วน ออม 1 ส่วนของรายได้

สอดคล้องกับงานวิจัยของทรงชัย ดิยานนท์ (2541 : 72-85) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ชุมชนที่ทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตได้และเห็นว่า ความรู้ ความสามัคคีของประชาชนในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนและสังคม เช่น กิจกรรมรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ การจัดตั้งร้านค้าชุมชน การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มสวัสดิการต่างๆ ตลอดจนมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนใกล้เคียง เช่น กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด กิจกรรม ปลูกป่า เป็นต้น

2. ประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ ระดับการศึกษา หนี้สินต่างกัน มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าประชาชนตำบลคลองขาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ทุกเพศ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนการมีหนี้สินต่างกัน มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านความมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว แต่ในด้านความพอประมาณ มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประชาชนตำบลคลองขามที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า 35 ปี อาจเนื่องจากประชาชนตำบลคลองขาม ที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี กำลังอยู่ในวัยที่ทำงานเพื่อสร้างครอบครัว สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง จากเพื่อนบ้านและบุคคลทั่วไปที่ประสบความสำเร็จตลอดจนสามารถรับรู้การดำรงชีวิตดังกล่าว จากการรณรงค์ของรัฐบาล ผ่านทางสิ่งตีพิมพ์และอื่นๆ ซึ่งสามารถเลือกปฏิบัติตนให้เหมาะสมจากการพอประมาณได้ดี

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพร ปาณิกบุตร (2544 : 25) ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ และเกษตรกรที่เลือกดำเนิน

ชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เกือบทุกตัวแปร ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษาขนาดของครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม รายได้ รายจ่าย การถือครองที่ดิน รวมถึงการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป มีดังนี้

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรทำการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ปรึกษาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนตำบลคลองขามและบุคคลทั่วไปได้รับรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อประชาชนตำบลคลองขาม และบุคคลทั่วไป จักได้มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการ และการฝึกอบรม ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนตำบลคลองขาม และบุคคลทั่วไป เพื่อให้ประชาชนตำบลคลองขามและบุคคลทั่วไปเกิดการรับรู้ และมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนตำบลคลองขาม และบุคคลทั่วไปได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ ต่อตนเอง รวมทั้งให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเชิดชูเกียรติแก่ประชาชนตำบลคลองขามหรือบุคคลตัวอย่าง ที่มีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่ประชาชนตำบลคลองขาม และบุคคลทั่วไปสามารถเรียนรู้และนำไปปฏิบัติตามได้

1.4 องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม ควรเป็นองค์กรในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการพัฒนาพนักงานให้ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนตำบลคลองขาม และบุคคลทั่วไป สามารถเรียนรู้และนำไปปฏิบัติตามได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

2.1 ควรทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหาข้อค้นพบในประเด็นเชิงคุณภาพ เพื่อนำข้อมูลเสนอเทศ

มากำหนดเป็นแนวทางในการส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนภายในตำบล และบุคคลทั่วไป ดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ควรมีการให้ความรู้ในรูปแบบของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนใน อาชีพต่างๆ และการมีรายได้ที่ต่างกัน เพื่อหาความสัมพันธ์ในเชิงเปรียบเทียบกับการดำเนินชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY